

TEORIA ZAJĘĆ NR 2**Temat zajęć: PAŃSTWO DEMOKRATYCZNE**

Historycznie pojęcie **demokracji** pojawiło się w starożytnej Grecji, a jego dalszy rozwój został przejęty przez Starożytny Rzym i kulturę państw tzw. Zachodu. Jego nazwa z greckiego „demos” i „kratos” oznacza rządy (władzę) ludu. Demokracja

jest takim ustrojem państwa, w którym władzę sprawują obywatele. Mogą oni wpływać na politykę państwa – bezpośrednio albo poprzez swoich przedstawicieli (demokracja przedstawicielska). Oczywiście przedstawicieli wybieranych w wolnych wyborach. Można podsumowując to określić ramy charakterystyczne dla **państwa demokratycznego**.

Powszechną formą demokracji pośredniej jest **demokracja parlamentarna** oparta na najważniejszym akcie prawnym – konstytucji. W tym ustroju uprawnieni obywatele wybierają swoich przedstawicieli do parlamentu, zgodnie z przyjętą i powszechnie obowiązującą **ordynacją wyborczą**. W Polsce odbywające się co cztery lata wybory parlamentarne prowadzą do wyboru 460 posłów do Sejmu i 100 senatorów do Senatu.

Dość często możemy też spotkać się z pojęciem **demokracji liberalnej**. Charakteryzuje się ona równością wszystkich obywateli do prawa, wielopartyjnością, gwarancją praw człowieka i prawami obywatelskimi oraz widocznym rozwojem społeczeństwa obywatelskiego.

Trzeba jednak pamiętać, że oprócz państwa demokratycznego istnieją jeszcze ustroje gdzie źródłem władzy nie jest lud, a scentralizowana władza pozostaje w rękach pewnej grupy osób lub jednego tylko przywódcy.

Cechą charakterystyczną **państwa totalitarnego** jest całkowita kontrola państwa nad wszystkimi dziedzinami życia obywateli, brak wpływu na wybór władz i ograniczenia w sferze praw i wolności. Z kolei w **państwie autorytarnym** władzę reprezentuje przywódca ze swoim

najbliższym otoczeniem. W przeciwieństwie do państwa totalitarnego mogą tu funkcjonować różne organizacje, jednak i tak ich działanie jest ograniczane przez aparat państwowy.

Wyróżniamy też ustroje, które ze względu na przyjętą formę sprawowania władzy dzielą się na **republiki** i **monarchie**.

Zgodnie z art. 2 Konstytucji RP „Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, realizującym zasady sprawiedliwości społecznej. Oznacza to, że władza działa w granicach prawa, a jej najwyższym źródłem jest konstytucja. W Polsce obowiązuje zasada trójpodziału władzy, która dzieli je na:

- władzę ustawodawczą (Sejm i Senat),
- władzę wykonawczą (prezydent i Rada Ministrów),
- władzę sądową (sądy i trybunały).

Władze te wzajemnie się równoważą i kontrolują.

Zagwarantowane przez Konstytucję **prawa i swobody obywatelskie** są podstawą funkcjonowania demokratycznego państwa i stanowią ochroną przed zbytnim angażowaniem się i nadużyciami władzy. Podstawowymi prawami są: prawo do życia, wolności i nietykalności osobistej, wolność sumienia i wyznania, prawo do prywatności, wolność zrzeszania się, prawo do własności.

Dobrze funkcjonujące państwo demokratyczne musi zapewniać **wolne wybory** do władz, które reprezentują swoich obywateli. Ważne jest oczywiście zapewnienie pełnej ich uczciwości zarówno na etapie prowadzonej kampanii wyborczej jak i samego przebiegu głosowania i zliczania oddanych głosów. Każde wybory uznawane są powszechnie za „święto demokracji”. Dlaczego? Bo właśnie wtedy każdy oddany głos ma realny wpływ na wybór naszych reprezentantów. W Polsce wyróżniamy wybory:

- prezydenckie,

- parlamentarne,
- europarlamentarne,
- samorządowe.

Wyróżniamy też czynne (możliwość wybierania) i bierne (możliwość bycia wybieranym) **prawo wyborcze**. Wybory w Polsce są: tajne, bezpośrednie, równe, powszechne i większościowe/proporcjonalne.

Warto zapamiętać:

republika - to forma ustroju państwa, gdzie władza należy do obywateli i ich przedstawicieli wybieranych na określony czas w wolnych wyborach.

monarchia - forma ustroju państwa, w której głową państwa jest monarcha (król, książę, cesarz) sprawujący swoją władzę zazwyczaj w ramach dziedziczenia dożywotnio.

ordynacja wyborcza - przepisy prawne określające zasady i szczegółowy tryb w którym organizowane są wybory do władz państwowych lub samorządowych.

czynne prawo wyborcze - oznacza prawo do głosowania, czyli wybierania swoich przedstawicieli do organów państwowych i samorządowych oraz udziału w referendach.

bierne prawo wyborcze - oznacza prawo bycia wybieranym, czyli kandydowania do organów państwowych i samorządowych.